

О.Г. Конончук

Житомирський державний університет

імені І.Франка

Науковий керівник:

к. ф. н., доц. О.Ю. Андрушенко

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПОЛУЧНИКА HOWEVER У РАНЬОНООВОАНГЛІСЬКІЙ МОВІ

*Стаття присвячена дослідженню позиційних особливостей функціонування сполучника *however* у раньоновоанглійській мові та його вплив на порядок слів у реченні на матеріалі корпусу *Early English Books Online*.*

Ключові слова: раньоновоанглійська мова, сполучник, порядок слів, корпус.

Постановка проблеми. Останні десятиліття позначені посиленням інтересом до вивчення сполучника у різні історичні періоди розвитку англійської мови. Досі невирішеною є проблема впливу сполучника на порядок слів у реченні на різних етапах розвитку мови, зокрема в раньоновоанглійській. Серед останніх досліджень сполучника найбільш ґрунтовними є праці У. Ленкер [8] та П. Грунда [9].

Мета дослідження полягає в аналізі сполучника *however*, акцентуючи увагу на його позиційних особливостях у реченні.

Матеріалом дослідження слугує корпус *Early English Books Online* [7].

Виклад основного матеріалу. О.С. Ахманова визначає сполучник як «службове слово, синтаксична функція якого полягає у тому, щоб з'єднувати повнозначні слова або пов'язувати між собою речення та інші синтаксичні єдності, встановлюючи різні види їх відносин» [2].

Функціональне трактування сполучників пропонує А. Соломнік [6]: він відмовляється від прийнятої у лінгвістиці класифікації слів на значущі та службові, вважаючи її розмитою. З його точки зору, сполучники відносяться до розряду функціональних слів, які лінгвіст визначає як одиниці, що забезпечують «з'єднання значущих слів в граматично правильні ланцюжки».

А. Соломнік заперечує наявність у такого роду слів будь-якого значення (вони не відображають ні об'єктів, ні явищ реальної дійсності) і вважає, що вони існують лише в силу своєї функції – забезпечувати «правильну і ефективну роботу самої системи» [6].

В.І. Кодухов виділяє дві характеристики сполучників: з одного боку, даний клас слів розглядається як будівельний матеріал для речень; з іншого – як показник синтаксичних значень. Так, сполучник може вказувати на наявність певного типу зв'язку між компонентами речення (сурядність або підрядність) і одночасно на значення, наприклад протиставлення або невідповідності [5].

Характерною особливістю англійських сполучників є те, що вони мають достатньо велику кількість омонімів в різних класах слів, збігаючись по формі з прислівниками та прийменниками. Для того, щоб розрізнити їх, потрібно знати, яку функцію у реченні виконує кожна з цих частин мови. На відміну від прислівників, сполучники ніколи не є членами речення. Сполучники також не відносяться до якогось певного слова, як прийменники, а тільки з'єднують слова, словосполучення, речення між собою.

Система сполучників англійської мови може бути класифікована за морфологічною структурою та за синтаксичними функціями. І.П. Іванова, В.В. Бурлакова та Г.Г. Почепцов пропонують наступну функціональну класифікацію сполучників: усі сполучники поділяються на сурядні (єднальні рівноправні одиниці, що належать до однієї і тієї ж частини мови) і підрядні, семантика яких відповідає семантиці підрядних предикативних одиниць [4].

Сурядні сполучники можуть бути єднальними (*and, as well as, both...and, etc.*), протиставними (*but, still, yet*), або розділовими (*either...or, neither...nor, or*). Підрядні сполучники, у свою чергу, поділяються на умовні (*if, unless, etc.*), допустові (*though, although*) з'ясувальні (*if, that, etc.*), причинно-наслідкові (*because, so...that, therefore, etc.*) та інші обставинні сполучники.

За морфологічною структурою сполучники поділяють на наступні групи:

1. Прості сполучники (the Simple Conjunctions), що складаються з одного кореня: *and, or, but, till, after, etc.*
2. Похідні сполучники (the Derivative Conjunctions), що складаються з кореня і префікса або суфікса: *because, unless, until, etc.*
3. Складні сполучники (the Compound conjunctions), що складаються з двох, рідше – трьох коренів: *however, whereas, wherever, etc.*
4. Складені (the Composite Conjunctions), що складаються з кількох слів, зазвичай із сполучників: *as well as, as long as, so that, etc* [1].

Історичних досліджень сполучників є порівняно небагато, і у них в основному розглядають окремі сполучники, а не систему сполучників. Всеосяжним історичним опрацюванням сполучників можна назвати монографію У. Ленкер, яка відстежує розвиток сполучників з давньоанглійської до наших днів. Ленкер підкреслює, що ранньоніованглійський період відіграв важливу роль у формуванні окремих сполучників, зміні порядку слів у реченні та розвитку систему сполучників [8].

Вперше функціонування сполучника *however* було зафіксовано в кінці 14 століття. Він утворився шляхом поєднання слів *how* and *ever* та має значення протиставлення (“однак, проте, не зважаючи на це”). У контексті аналізу сполучника *however* у ранньоніованглійській мові, важливо визначити особливості розташування головних та другорядних членів речення, на які він впливає.

Варто підкреслити, що проблема правильного розташування слів у реченні здавна привертала увагу лінгвістів. Однак, найбільш ґрунтовно розкрив подане питання Дж. Грінберг. Він стверджував, що речення утворюється

переважно за моделлю суб'єкт (S) + предикат (V) + об'єкт (O), а тому найбільш часто вживаними порядками слів є VSO, SVO, SOV [3].

Сполучник *however* може зустрічатися на початку, в середині та в кінці речення [8]:

- (a) *He tried hard. However, he failed.* [initial]
- (b) *He tried hard. This time, however, he failed.* [medial]
- (c) *He tried hard; he failed, however.* [final]

Із корпусу *Early English Books Online* ми відібрали 100 речень зі сполучником *however*. Речення розподіляємо на групи відповідно до порядку слів, беручи до уваги позиції суб'єкта, предиката, об'єкта та сполучника *however*.

У вибраних реченнях було виокремлено 9 моделей порядку слів з різним розташуванням сполучника *however* у цих структурах: **HoweverOSV**, **HoweverSVO**, **HoweverOVS**, **HoweverSV**, **HoweverVO**, **SVOHowever**, **SVHowever**, **SVHoweverO**, **SHoweverVO**. Наведемо деякі приклади:

- (1) *yet should it remaine uncertaine to me, whether it were so or not: however, for the great sanctity supposed to be in the man, i was forsooth*
HoweverOSV
- (2) *wayes made, than by that way, which he as yet could not: however, most courteously in truth did he proffer us, that we might freely make*
HoweverOVS
- (3) *beleaved god, were a true believe, or an act of saving faith? however, such it was, as did save them from present destruction, but so*
SVHoweverO
- (4) *the foolish conceit of them which thinke there is no pastime but in sinne; however men glory in sinne, and take delight in sucking the pleasure of sinne*
HoweverSVO
- (5) *when old and cold, who did scape them, when greene and young: however, i wish both young and old, by all meanes to beware of this*
HoweverSVO.

Нами було визначено наступне відсоткове співвідношення моделей порядку слів з сполучником *however* у ранньоновоанглійській мові (табл.1).

Табл. 1. Моделі порядку слів з сполучником *however* ранньоновоанглійській мові

№	Тип порядку слів	%
1	HoweverOSV	7%
2	HoweverOVS	4%
3	HoweverSV	22%
4	HoweverSVO	25%
5	HoweverVO	9%
6	SVOHowever	8%

7	SVHowever	5%
8	SVHoweverO	11%
9	SHoweverVO	9%

Отже, сполучник *however* може знаходитись перед суб'єктом та предикатом, між ними, або займати кінцеву позицію.

За результатами нашого дослідження найуживанішою виявилася модель *HoweverSVO* (25%) та моделі *HoweverSV*(22%), *SVHoweverO* (11%), *SHoweverVO* (9%), *HoweverVO* (9%). У п'яти з дев'яти моделей сполучник *however* займає початкову позицію відносно суб'єкта та предиката.

Висновки. У ході дослідження ми встановили, що сполучники відносяться до розряду функціональних слів, а їхня синтаксична функція полягає у тому, щоб з'єднувати повнозначні слова або пов'язувати між собою речення. Система сполучників англійської мови може бути класифікована за морфологічною структурою та за синтаксичними функціями.

Ми з'ясували, що позиція сполучника *however* у ранньомовноанглійській мові була досить гнучкою, адже він міг знаходитися як і перед суб'єктом та предикатом, між ними, або в кінці речення. Найуживанішою була модель *HoweverSVO* (25%).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексеева И. О. Курс теоретичної граматики сучасної англійської мови : підручник / И. О. Алексеева. - К. : Нова Книга, 2007. - 328 с.
2. Ахманова О. С. Словник лінгвістичних термінів / О. С. Ахманова. – М.: Радянська енциклопедія, 1966.– 608с.
3. Гринберг Дж. Некоторые грамматические универсалии, преимущественно касающиеся порядка значимых элементов / Дж. Гринберг // Новое в лингвистике. - М., 1970. Вып. 5. С. 114-162.
4. Иванова И.П., Теоретическая грамматика современного английского языка/ И.П. Иванова, В.В. Бурлакова, Г.Г. Почепцов - М.: Высш. шк., 1981. - 289 с.
5. Кодухов В.И. Общее языкознание. Учебник для студентов филол. специальностей. — М.: Высшая школа, 1974. — 303 с.
6. Соломоник А. Б. Язык как знаковая система / А. Б. Соломоник. – Изд. 2-е. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 224 с.
7. BYU C. Early English Books Online [Електронний ресурс] / Corpora BYU – Режим доступу до ресурсу: <https://corpus.byu.edu/eebo/>.
8. Lenker, Ursula. 2010. Argument and rhetoric: Adverbial connectors in the history of English. Berlin: Mouton de Gruyter.
9. Peter J. Grund and Erik Smitterberg. 2014 “Conjuncts in Nineteenth-Century English: Diachronic Development and Genre Diversity.” *English Language and Linguistics* 18(1): 157–181.